

Nr 91.

Ankom till Riksdagens kansli den 13 maj 1910, kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af viss del af köpeskillingen för ett af E. O. Sandström från kronopark inom Norrbottens län inköpt virkesparti samt en i ämnet väckt motion.

(1:a A.)

I en till Riksdagen den 4 april 1910 aflåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 187, har Kungl Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgifva, att det belopp, hvartill statens fordran på grund af ett under år 1907 af E. O. Sandström i Sandvik från kronopark inom Arjepluogs revir af Norrbottens län inköpt virkesparti må, med upplupna räntor, komma att uppgå den 1 juli 1910, måtte under villkor, som af Kungl. Maj:t bestämmas, efterskänkas till så stor del, att fordringen nämnda dag uppgår till allenast 3,000 kronor.

Till förberörda statsrådsprotokoll har departementschefen i ärendet anfört följande:

»Under våren år 1907 inköpte E. O. Sandström i Sandvik från kronan en utstämplingspost om 5,000 träd vid Storgiddnaberget inom Arjepluogs revir för en köpeskillig af 2 kronor 44 öre för träd eller tillhopa 12,200 kronor. Träden såldes af kronan sådana de befunnos. Borgen för köpeskilligens behöriga erläggande tecknades af hemmansägarna N. O. Hjukström i Lomsele och C. A. Johansson i Blattnicksele

Bih. till Riksd. Prot. 1910. 8 Saml. 42 Häft. (Nr 91—92).

1

äfvensom A. Sällström i Sorsele. Köpeskillingen skulle betalas den 15 september 1907. Domänstyrelsen beviljade emellertid anstånd med inbetalandet till den 15 september 1908 mot det, att Sandström ersatte nämnda borgensförbindelse med en annan sådan af Hjukström och Johansson jämte hemmansägarna Samuel Linder i Nyby och J. F. Eriksson i Stensund samt handlanden J. H. Kramer i Sorsele. Å sistnämnda borgensförbindelse förekom icke Sällström såsom borgensman.

Uti en till Kungl. Maj:t ställd, den 2 oktober 1908 dagtecknad skrift har Hjukström, å egna och sina medborgensmäns vägnar, i underdånighet anhållit, att den del af berörda köpeskillning jämte ränta, som vid tiden för ansökningen återstått ogulden, eller, enligt Hjukströms beräkning, 11,658 kronor 48 öre, måtte efterskänkas.

I sin nämnda ansökning har Hjukström anfört hufvudsakligen följande.

Under hösten 1906 hade på auktion utbudits en kronoutstämpningspost om 5,000 granträd vid Storgiddnaberget i Arjepluogs revir. Vid auktionen hade dock i brist på antagligt anbud någon försäljning ej kommit till stånd.

Efter det kungörelse om utstämpningspostens försäljning utfärdats, hade Sandström och Sällström afgifvit anbud å virkespartiet. Då de emellertid måst anskaffa borgen för köpeskillingens erläggande, hade de öfvertalat Hjukström och Johansson att teckna sådan borgen. Därvid hade Sandström och Sällström företett en af jägmästaren Gustaf Tjäder uppgjord tablå öfver beräknadt timmerutbyte från ifrågavarande virkespost, upptagande tillhoppa 5,835 timmer. Tillika hade meddelats att jägmästaren uppskattat virkespartiets värde på rot till 12,000 kronor, motsvarande 2 kronor och 40 öre för hvarje träd. Hjukström och Johansson hade funnit affären antaglig samt gått in på att teckna borgen mot det, att de tillsammans med Sandström och Sällström finge öfvertaga virket i fråga. Försäljningen hade sedan under våren 1907 kommit till stånd på det sätt, att Sandström ställt sig som köpare samt Sällström, Johansson och Hjukström såsom borgensmän. Köpeskillingen hade bestämts till 12,200 kronor eller 2 kronor 44 öre för träd.

Virket hade därefter afverkats under vintern 1908, enär afverkningen icke hunnit föras till slut på vårvintern 1907. Sällström hade uppgifvit, att virket säkerligen skulle kunna nedflottas till Umeå samma år afverkningen skedde. Detta hade dock visat sig omöjligt, särskildt därför att vattnet i flottleden i slutet af maj 1908 hastigt sjunkit (1 meter på ett dygn). Flottningen hade således kommit att taga 2 år.

Enligt kontrakt den 16 januari 1908 hade Sandström och hans

medintressenter sålt virkespartiet ifråga till Mo och Domsjö aktiebolag efter priser, som, i följd däraf att timmerprisen under våren och sommaren 1907 sjunkit, med 20 procent understigit dem, som gällt vid den tidpunkt, då partiet inköpts från kronan.

Emellertid hade vid afverkningen visat sig att endast 3,899 träd varit af beskaffenhet att kunna neddrivas, de öfriga 1,101 träden, utgörande hufvudsakligen de största dimensionerna, hade på grund af röta måst kvarlämnas i skogen såsom vrak. Af de ofvannämnda 3,899 träden hade 794 dessutom måst för röta kapas till olika längder från roten. Af det utdrifna virket hade allenast erhållits 5,394 grantimmer, af hvilka bolaget sedan ytterligare vrakat 141, hvadan bolagets tumsedel å virkespartiet upptagit 5,253 grantimmer förutom 15 furutimmer. Af dessa timmer hade icke mindre än 1,532 stycken varit af mindre dimensioner än den minsta i tablån angifna.

För det sålunda intummade virket hade bolaget betalat sammanlagt 5,232 kronor 68 öre. Kostnaden för själfva utdrifningen åter hade utgjort 4,081 kronor 16 öre, däraf 3,227 kronor 67 öre utdrifningskostnad och 853 kronor 49 öre flottningskostnad på oregleradt vattendrag till hållbommen vid Vindeln. Utdrifningen och förenämnda flottning hade verkställts af Sandström och hans medintressenter, med tillhjälp af legda arbetare.

Resultatet af virkesaffären med bolaget hade således blifvit en behållning af 1,151 kronor 52 öre. Därmed skulle likvideras en köpeskilling af 12,200 kronor, hvartill komme ränta å detta belopp med 610 kronor från den 15 september 1907, då köpeskillingen skolat betalas, till den 15 september 1908, till hvilken dag domänstyrelsen på ansökan medgifvit anstånd med betalningen mot en för köpeskillingen anskaffad ny borgen af Hjukström och Johansson jämte hemmansägarne Linder och Eriksson samt handlanden Kramer. En ren förlust af 11,658 kronor 48 öre hade således för Sandström och hans medintressenter uppstått på affären.

Denna förlust hade uppkommit i främsta rummet genom den osedvanligt stora myckenhet vrakvirke, som förefunnits, särskildt bland de gröfre dimensionerna. Därnäst hade till förlustens uppkomst bidragit virkesprisernas sjunkande med 20 procent samt vidare omöjligheten att flotta ned hela virkesmängden under år 1908, hvilken omständighet enligt ofvannämnda kontrakt med Mo och Domsjö aktiebolag berättigat bolaget att afdraga 25 procent å den kontrakterade betalningen. Enligt verkställd beräkning hade dessa förluster uppgått till 3,243 kronor 48 öre i följd af ogynnsam flottning samt 2,594 kronor 86 öre i följd

af prisfall å virke. Slutligen hade äfven till förlusten i sin mån bidragit, att 1,532 timmer varit af mindre dimensioner än dem, jägmästarens tablå utvisat.

Den 13 september 1908 hade Hjukström till vederbörande kronolänsman såsom afbetalning för köpeskillingen med ränta 12,810 kronor inbetalt 1,150 kronor, utgörande i rundt tal det belopp, som motsvarat behållningen på affären med bolaget.

Sandström kunde anses numera sakna alla tillgångar och om borgensmännen nödgades till fullo gälda köpeskillingen, komme de och deras familjer att blifva alldeles ruinerade och nödgas lämna sina hemman. Hjukström själf hade hustru och 6 barn, det äldsta 10 år gammalt samt far och styfmoder, båda 75 år gamla, att försörja.

Bönderna i lappmarken vore nödsakade att på något sätt vid sidan af landtbruket skaffa sig kontanta inkomster. Detta hade först skett genom skogskörslor, men, sedan numera ersättningen för sådana nedpressats så mycket, att knappast någon behållning därå uppstode, hade bönderna i allt större utsträckning börjat söka skaffa sig inkomster genom att från kronan inköpa samt därefter utdrifva och försälja småpartier virke.

Ehuru kronan i allmänhet fritoge sig från allt ansvar för vrak och undermåliga dimensioner, syntes dock under ofvannämnda förhållanden småbönderna i lappmarken kunna påräkna något hänsynstagande, då beskaffenheten af den sålda varan ej motsvarat hvad i sådant hänseende för köparna uppgifvits, i synnerhet när missförhållandet antagit så enastående omfattning som i förevarande fall.

Äfven i öfriga afseenden såsom beträffande flottningsförhållandena och virkesprisen vore gifvetvis särskildt stora vanskligheter förenade med en utdrifning af virke från så aflägsna och på kommunikationer blottade trakter som dem, hvarifrån ifrågavarande virkesparti tagits. Alla de stora riskerna vid ett sådant företag borde icke läggas ensamt på de för sin tillvaro kämpande småbönderna.

Hjukström har vidare ingifvit bland annat ett af länsmanen i Sorsele distrikt A. Lindberg den 11 oktober 1908 utfärdadt intyg af innehåll, att ofvanbemälda Johanssons och Kramers ekonomiska ställning vore sådan, att, därest de jämte Hjukström blefve ålagda att fullgöra betalningsskyldigheten för ifrågakomna virkesparti, samtliga deras tillgångar måste tillgripas, att Sandström vore helt och hållet i saknad af tillgångar, samt att Eriksson och Linder torde hafva afhändt sig all sin egendom.

Öfver Hjukströms ifrågavarande ansökning har domänstyrelsen

den 30 november 1908 afgifvit infordradt utlåtande samt därvid öfverlämnat underdåniga yttranden af dels vederbörande skogstjänstemän dels ock Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län.

Jägmästaren har anfört följande.

Försäljningsposten i fråga utgjordes af — hufvudsakligen öfverårig — gran. Vid trädens stämpling hade iakttagits, att en afsevärd procent af desamma syntes vara af underhaltig kvalitet, men hade trädens utseende icke gifvit anledning misstänka, att antalet skadade träd varit så stort, som sedermera vid afverkningen visat sig vara fallet. Enligt rapport från den skogsbevakare, som kontrollerat afverkningen af ifrågavarande träd, hade till flottleden nedförts sammanlagdt 5,394 stockar. Däraf hade 3,105 stockar varit s. k. fulla rotstockar och 794 s. k. »kapstockar» d. v. s. från rotändan till följd af skador mer eller mindre långt kapade rotstockar. Att ett så stort antal träd, som skillnaden mellan det utstämplade antalet, 5,000, och det till timmer apterade antalet, 3,899 — således 1,101 träd — verkligen varit alldeles odugligt till timmer, kunde emellertid icke anses vara bevisadt allenast genom den omständigheten att stockar af endast 3,899 träd blifvit neddrifna. Uppgiften att en ovanligt stor del af försäljningsposten utgjorts af vrakvirke vore emellertid riktig. Men då det varit köparna bekant, att träden såldes sådana de befunnos, utan rätt för köparna att erhålla ersättning för vrakvirke, samt köparna därtill haft synnerligen god tid på sig att taga noggrann kännedom om virkets beskaffenhet, men icke för ty bjudit 4 öre per träd öfver det för dem bekanta förslagspriset, syntes det knappast vara lämpligt att efterskänka 11,658 kronor 48 öre af köpesumman. Köpare och borgensmän syntes vara i lika grad pliktiga att stå den risk de frivilligt iklädt sig.

Öfverjägmästaren har anfört.

De af Hjukström lämnade uppgifterna rörande kostnaden för virkespartiets afverkning och flottning kunde visserligen icke kontrolleras, men syntes arbetena i fråga icke hafva bedrifvits vare sig energiskt eller planmässigt. Arbetet med afverkningen hade ej påbörjats förrän i februari 1908, således midt i vintern, då alltid snöförhållandena vore svårast; ett anmärkningsvärdt stort antal huggare men däremot förhållandevis få hästar hade därvid användts; slutligen tycktes flottningen i den 3 mil långa flottleden Laisån hafva kräft väl lång tid, enligt uppgift minst 14 dagar. Huruvida alla de träd, som i skogen kvarlämnats såsom vrak eller odugliga, verkligen i sin helhet varit af sådan beskaffenhet vore äfvenledes obestykt. En ej oväsentlig del af timret skulle härjämte utan svårighet hafva kunnat afverkas under senare delen af

mars och under april månad 1907, då virkesprisen varit afsevärdt högre än under 1908.

Hjukström hade såsom skäl för det dåliga ekonomiska resultatet åberopat:

1:o) Den osedvanligt stora myckenhet vrakvirke, som förekommit i den försålda utstämplingsposten. I anledning häraf kunde framhållas, att vid virkesförsäljningarna stämplingslängden utgjorde den officiella uppgiften å hvad som försåldes, icke den af jägmästaren upprättade s. k. timmertablån. Stämplingslängden öfver ifrågavarande virkesförsäljning visade, att af de 5,000 stämplade träden ej mindre än 2,967 stycken upptagits såsom skadade, hvarjämte i anmärkningskolumnen ytterligare påpekats trädens öfveråriga och skadade beskaffenhet. Då virket stämplats under sommaren 1906 och sålts under vårvintern 1907, syntes köparna hafva haft god tid att undersöka träden, hvilka enligt försäljningskungörelsen såldes sådana de å rot eller kullfallna funnes och utan rätt för köparna till ersättning för vrakträd.

2:o) Virkesprisernas sjunkande med 20 procent. Härtill kunde anmärkas att, som förut påpekats, en afsevärd del af virkespartiet kunnat afverkas under samma vinter, då köpet afslutats.

3:o) Omöjligheten att föra ned virket under ett års flottning; äfven rörande detta skäl kunde hänvisning göras till stämplingslängden, hvarest uttryckligen funnes angifvet, att flottningstiden från ifrågavarande trakt borde beräknas till två år.

Köparna hade icke på något sätt vilseledts genom vederbörande tjänstemäns uppgifter, utan hade affären i fråga för köparna varit en spekulation, hvilken på grund af deras bristande insikt samt till följd af ogynnsamma omständigheter gifvit dåligt ekonomiskt resultat.

Då i början af år 1907 kungörelse utfärdats om virkespartiets försäljning, hade skriftliga anbud därå afgifvits, förutom af Sandström med 2 kronor 44 öre för träd, äfvenledes af A. Åström, Sorsele, med 1 krona 67 öre för träd, G. Rönnholm, Sorsele, med 1 krona 61 öre för träd samt G. E. Bäcklund, Sorsele, med 2 kronor 27 öre för träd, hvilket visade, att bland ortens befolkning virket ansetts vara af förhållandevis värdefullt slag.

Ehuru köparna af virket ifråga sålunda torde helt och hållet själfva vara ansvariga för den misslyckade affären, ansåge öfverjägmästaren likväl med hänsyn dels därtill, att förlusten tydligen komme att särdeles tungt drabba dem af köparna och borgensmännen, som ännu ägde tillgångar, dels ock därtill, att det försålda virket otvifvelaktigt icke haft ett värde, svarande mot det pris, köparna utfäst sig att betala för

virket, att Hjukström och hans medintressenter i affären borde kunna beviljas sådant afdrag å köpeskillingen, att denna finge utgå efter ett pris af allenats 1 krona 61 öre för träd, motsvarande det vid virkets utbudande till försäljning i februari 1907 afgifna lägsta anbudet, i hvilket fall hela köpeskillingen skulle uppgå till 8,050 kronor. För underlättande af beloppets erläggande syntes böra medgifvas, att det samma finge inbetalas under loppet af 3 à 4 år, allt under villkor att före viss dag vederbörande köpare ställde af Kungl. Maj:ts befallningshafvande godkänd säkerhet för behörigt inlevererande å bestämda terminer af såväl kapital som ränta, hvilken senare under förhandenvarande ömmande omständigheter syntes kunna sättas till endast 5 procent om året.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande har anfört följande.

Påtagligt syntes vara, att det belopp, gäldenärerna utfäst sig att betala för de ifrågakomna träden, betydligt öfverstigit trädens verkliga värde och att den affär, hvarpå gäldenärerna inlåtit sig, under alla förhållanden skulle hafva för dem medfört förlust, äfven om de i den underdåniga ansökningen åberopade ogynnsamma omständigheter, under hvilka de haft att tillgodogöra sig virket, icke förelegat. Gäldenärerna hade sålunda fått göra samma bittra erfarenhet som mången annan före dem beträffande vanskligheten att, på sätt gäldenärerna gjort, utan närmare undersökning utgå från den förutsättningen, att vederbörande revirförvaltares förslagspris motsvarade skogens verkliga värde. Bland mera insiktsfulla affärsmän skulle också ett sådant tillvägagångssätt anses i hög grad lätt sinnigt. Då det emellertid här gällde personer, hvilka kanske för första gången inlåtit sig på en dylik affär, och med hänsyn till de ömmande omständigheter, hvilka i öfrigt tycktes föreligga, syntes betalning för virkespartiet ifråga icke böra utkrävas till större belopp än som skäligen kunde anses motsvara trädens verkliga värde å rot vid den tid, inköpet skedde.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande ansåge sig icke i detta afseende kunna göra något uttalande, då det ekonomiska resultatet af affären med hänsyn till vederbörandes försumlighet beträffande utdrifningen och det ofördelaktiga kontrakt, som vid virkets försäljning uppgjorts, härutinnan icke lämnade någon egentlig ledning, men det ville dock synas, som skulle det af öfverjägmästaren i distriktet föreslagna priset af 1 krona 61 öre per träd vara väl högt.

I öfrigt ansåge sig Kungl. Maj:ts befallningshafvande böra biträda öfverjägmästarens underdåniga yttrande.

Domänstyrelsen har anfört.

Ett vid vederbörande jägmästares yttrande fogadt utdrag af Arje-

pluogs revirs stämplingslängd visade, att virkespartiet ifråga utgjorts af 5,000 träd, af hvilka 2,966 granträd i stämplingslängden betecknats såsom skadade. Om flottningen hade antecknats, att den skulle omfatta två år. Träden hade sålts sådana de å rot befunnits och utan rätt för köparen till ersättning för vrakträd. Försäljningspriset hade uppgått till 2 kronor 44 öre för träd eller tillsammans 12,200 kronor för hela virkespartiet, hvilket belopp skolat inbetalas den 15 september 1907. Detta pris hade med 4 öre för träd öfverstigit det af jägmästaren för virket beräknade förslagspriset. Virket hade afverkats först under vintern 1907—1908, då prisen nedgått med omkring 20 procent, och försålts till Mo och Domsjö aktiebolag enligt kontrakt den 16 januari 1908, hvori upptagits, bland annat, utom bestämmelse om vanligt flottningsafdrag, föreskrift om rabatt af 40 procent för granvirke och 30 procent för tallvirke i fråga om timmer, som ej framflottades på ett år utan blefve kvarliggande i Vindeln. Hela partiet hade emellertid blifvit kvarliggande därstädes.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande hade ansett, att såsom betalning för virkespartiet ifråga åtminstone ej borde utkrävas större belopp än som skäligen kunde anses motsvara trädens verkliga värde å rot den tid köpet skedde. Detta värde kunde emellertid nu ej beräknas, i följd hvaraf, för den händelse förevarande ansökning skulle föranleda nådigt bifall, styrelsen ansåge sig böra angifva följande belopp, hvilka enligt styrelsens åsikt icke borde ingå i den summa, som kunde komma att efterskänkas, nämligen:

af Hjukström uppgifven behållning å virket 1,151 kronor 52 öre;

det belopp, som enligt kontrakt tillkomme Mo och Domsjö aktiebolag såsom godtgörelse för att virket ej framflottats på ett år, beräknadt till 3,243 kronor 48 öre;

virkets minskade värde i följd af prisfall efter det träden inköpts från kronan, beräknadt till 2,594 kronor 86 öre; samt

hvad köparen förbundit sig till kronan betala utöfver det af jägmästaren för virkespartiet beräknade förslagspriset, 4 öre per träd, eller tillsammans 200 kronor.

I öfrigt ville styrelsen anmärka, att affären å Hjukströms och hans medintressenters sida skötts till den grad utan beräkning, att bland det afverkade och till flottled nedförda timret ingått något hundratal smärre stockar, hvilka intummats af Mo och Domsjö aktiebolag, men betalats med så lågt pris, att kostnaderna för detta timmers afverkning, drifning och flottning öfverstigit sagda pris. Omkring 150 kronor

syntes på detta sätt hafva gått förlorade. För denna förlust borde kronan gifvetvis ej göras ansvarig.

I den summa, som kunde ifrågakomma att efterskänkas, syntes sålunda följande belopp icke kunna ingå:

af sökanden uppgifven behållning	kronor	1,151: 52
förlust genom fördröjd flottning	„	3,243: 48
„ i följd af prisfall å virke	„	2,594: 86
„ „ „ högre anbud än förslagspriset	„	200: —
„ „ „ att kostnader nedlagts å timmer af	„	150: —
„ å timmer af allt för ringa dimensioner	„	150: —
	Summa kronor	7,339: 86.

Kronan ägde å här ifrågavarande virkesaffär en fordran af 12,200 kronor jämte ränta därå efter 5 procent för år, räknadt från den 15 september 1907. Om från det sammanlagda beloppet af denna kronans fordran droges ofvan angifna summa, kronor 7,339: 86, återstode det belopp, som kunde ifrågakomma att efterskänkas, hvars exakta summa sålunda blefve beroende af, intill hvilken dag ränta komme att räknas å kronans ifrågavarande fordran, hvarå sökanden sagt sig hafva den 13 september 1908 såsom afbetalning lämnat 1,150 kronor.

Därest Kungl. Maj:t kunde komma att medgifva eller af Riksdagen utverka efterskänkande af någon del af kronans ofvannämnda fordran — enligt styrelsens mening borde efterskänkandet i sådant fall afse ett rundt belopp, förslagsvis 5,000 kronor — torde därvid böra fästas det villkor, att Hjukström och hans medintressenter styrkte, att hela det ifrågavarande virkespartiet afverkats och ingått i den redogörelse, som bifogats Hjukströms förevarande underdåniga ansökning. Det vore nämligen ej i ärendet ådagalagdt, att icke någon del af de från kronan inköpta träden kvarstode i skogen eller inginge i någon annan timmerförsäljning än den, för hvilken Hjukström lämnat redogörelse.

Härefter har Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 23 december 1908 dels på ansökan medgifvit ytterligare anstånd med inbetalningen af oguldna återstoden af köpeskillingen, intill dess den underdåniga ansökningen om efterskänkande af ifrågavarande del af denna köpeskillning blifvit slutligen pröfvad, under villkor likväl, att å kronans fordran erlades ränta efter fem procent för år till dess full betalning komme att ske samt att ny säkerhet, som af Kungl. Maj:ts befallningshafvande godkändes, ställdes för att fordringsbeloppet jämte upp-

lupen ränta till Kungl. Maj:ts befallningshafvande inlevererades senast en månad efter det Kungl. Maj:t fattat slutligt beslut i förevarande ärende, dels ock anbefallt domänstyrelsen att ej mindre införskaffa tillförlitlig utredning, huruvida hela det ifrågavarande virkespartiet afverkats och ingått i den redogörelse, som bifogats den underdåniga ansökningen, än äfven infordra närmare upplysningar om sökandens och hans medborgensmäns ekonomiska förhållanden.

I anledning häraf har domänstyrelsen med underdånig skrifvelse den 17 augusti 1909 öfverlämnat dels af t. f. jägmästaren i Arjepluogs revir Nils Almlöf fördt protokoll jämte bilagor vid i Hjukströms närvaro den 28 juni 1909 företagen undersökning och besiktning å afverkningsplatsen, dels uppgift från länsmannen i Sorsele distrikt A. Lindberg rörande Hjukströms och hans medborgensmäns ekonomiska förhållanden.

Af Almlöfs utredning framgår, dels att å afverkningsplatsen äro kvarstående oafverkade 24 stämplade gagnvirkesdugliga träd, samt att 13 dugliga timmer uthuggits men ej tillvaratagits, dels ock att 137 stycken timmerdugliga träd afverkats med i medeltal 6 tums högre stubbar än vid ordnad afverkning är nödigt och brukligt. Nettovärdet å sålunda i skogen kvarlämnadt dugligt virke beräknas till 21 kronor 56 öre. I öfrigt syntes hela virkespartiet hafva afverkats och ingått i förenämnda den underdåniga ansökningen bilagda redogörelse.

Af den af länsmannen Linder åstadkomna utredning rörande Hjukströms och öfriga ofvan omförmälda borgensmäns ekonomiska förhållanden inhämtas följande.

Hjukström äger $\frac{3}{32}$ mantal nr 1 Lomsele, taxeringsvärderadt till 2,100 kronor, samt löseegendom till ett beräknadt värde af 1,000 kronor. Johansson äger $\frac{3}{32}$ mantal nr 1 Blattnicksele värdt 2,100 kronor och $\frac{1}{16}$ mantal nr 1 Österås värdt 1,600 kronor, samt löseegendom till värde af omkring 1,000 kronor. Linder har försålt sin fasta egendom till sina söner och har nu kvar endast $\frac{1}{64}$ mantal nr 1 Nyby, värdt 300 kronor. Löseegendomen lärer han hafva försålt samtidigt med den fasta egendomen. Eriksson har likaledes försålt sitt hemman till sina söner, hvilka därå erhållit lagfart. Han torde äga löseegendom till värde af omkring 150 kronor. Kramer äger tomten nr 18 å Sorsele kyrkplats värd 8,800 kronor. Den lärer dock vara intecknad för minst hälften af sistnämnda belopp. Förutom handelslager och fordringar torde han äga löseegendom till ett värde af omkring 2,000 kronor. Fordringar enligt reverser torde motsvara ett värde af omkring 10,000 kronor. I fråga om hans skulder till förlagsmän för tagna varor har uppgift ej kunnat lämnas.

Enligt från Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län inkommet meddelande hafva såväl Hjukström som Johansson, Linder, Kramer och Eriksson genom af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västerbottens län den 8 mars 1909 meddeladt utslag ålagts att till kronan utgifva oguldna återstoden af meranämnda köpeskilling jämte ränta. På grund af särskildt nådigt bref den 2 april 1909 skola öfriga indrifningsåtgärder anstå i afbidan på den genom förutnämnda nådiga brefvet den 23 december 1908 anbefallda utredningen.

Till följd af nådig remiss har statskontoret den 18 januari 1910 afgifvit underdånigt utlåtande i ärendet samt därvid anfört följande.

Handlingarna syntes gifva vid handen, att det pris, som bjudits för ifrågavarande virkesparti, i och för sig varit för högt, att dessutom en afsevärd del af de sålda träden varit öfveråriga och skadade, att ogynnsamma konjunkturen och köparnas ovana vid handhavande af dylika affärer gjort resultatet ännu mera förlustbringande, att med visshet torde kunna förutses, att, därest statens fordringsanspråk skulle i hela sin vidd mot de betalningsskyldige göras gällande, detta skulle komma att för dem medföra ruin, samt att i allt fall såsom sannolikt måste antagas, att statens fordran icke skulle kunna till fullo uttagas.

Oaktadt statskontoret icke förbisåge de betänkligheter, som mötte för ett eftergifvande å statens sida af fordringar, grundade på privaträttsliga aftal, ansåge sig statskontoret dock på grund af ofvan angifna omständigheter och med afseende å de förluster, vederbörande redan fått vidkännas på grund af den misslyckade spekulationen, böra för sin del hemställa, huruvida icke skäl kunde anses föreligga att hos Riksdagen göra framställning om efterskänkande af återstoden utaf kronans fordran på grund af ifrågavarande virkesförsäljning.

I likhet med statskontoret finner jag visserligen afsevärda betänkligheter möta mot ett efterskänkande från statens sida af fordringar sådana som den nu ifrågavarande. I föreliggande fall synas mig emellertid omständigheterna vara synnerligen ömmande. Sandström och hans medintressenter, hvilka lära inlåtit sig på köpet hufvudsakligen i afsikt att skaffa sig själfva arbetsförtjänst, synas hafva saknat nödiga förutsättningar för att rätt kunna bedöma affärer af sådan art, och hafva påtagligen vid köpets afslutande handlat af oförstånd och oerfarenhet. Det af dem för virkespartiet bjudna pris har uppenbarligen varit allt för högt, hvartill möjligen i någon mån bidragit den af vederbörande jägmästare i ofvan omtalade tablå verkställda beräkning öfver

*Departements-
chefen.*

det väntade timmerutbytet. Ogynnsamma konjunkturen hafva yttermera bidragit till det förlustbringande resultatet af affären.

Under sådana förhållanden, synes mig billigt att staten efterskänker åtminstone någon del af sin på denna virkesförsäljning grundade fordran.

Denna fordran uppgår för närvarande — oafsedt upplupna räntor för tiden från den 15 september 1907 — till ett belopp af 11,050 kronor. Genom utredningen i ärendet framgår att af Sandström och hans medintressenter numera endast tre nämligen Hjukström, Johansson och Kramer äga några som helst tillgångar. Det är påtagligt att dessa tre personer icke skulle kunna utan att ekonomiskt gå under fullgöra mer än en jämförelsevis obetydlig del af den betalningsskyldighet, som på grund af deras för Sandström ingångna borgensförbindelse åligger dem. Mig synes ett belopp af omkring 3,000 kronor vara det mesta, som skulle kunna af Hjukström och hans medintressenter utkrävas. Någon allt för stor svårighet att utgifva sistnämnda belopp torde knappast vara att befara, åtminstone för den händelse beloppet finge afbetalas under två eller tre år.

Jag har tänkt mig saken ordnad hufvudsakligen så, att staten af det belopp, hvartill dess ifrågavarande fordran med upplupna räntor må komma att uppgå den 1 juli innevarande år, efterskänker så stort belopp, att fordringen nämnda dag utgör allenast 3,000 kronor. Å sistnämnda belopp jämte ränta därå efter 5 procent om året från berörda den 1 juli till dess betalning sker torde böra aflämnas skuldförbindelse försedd med borgen eller annan säkerhet, som af Kungl. Maj:ts befallningshafvande kan godkännas. Beloppet synes mig lämpligen kunna amorteras under en tid af tre år.

För efterskänkande af ett statens fordringsanspråk erfordras emellertid bifall från Riksdagens sida.»

Motion.

I detta sammanhang har utskottet förehaft en inom Andra kammaren af herr *C. Lindhagen* i anledning af förevarande proposition väckt motion, nr 308, däri hemställt att Riksdagen ville medgifva, att hela återstoden af statens ifrågavarande fordran måtte efterskännas.

Till stöd härför har motionären anfört följande:

»I den första af hemmansägaren N. O. Hjukström å egna och öfriga borgesmäns vägnar till Kungl. Maj:t ingifna böneskrift anfördes jämte de faktiska förhållandena bland annat följande:

»Genom ifrågavarande affär skulle vi med våra familjer blifva alldeles ruinerade och nödgas gå från våra små hemman. Jag Hjukström har hustru och

6 barn, det äldsta 10 år gammalt samt far och styfmoder, båda 75 år gamla, att försörja.

Man kan så vidt vi förstå icke heller säga, att detta är att anse, såsom en vanlig affär, för hvilken det vore obehörigt att ens ifrågasätta annat än att vi ensamma skola taga risken.

Staten skänkte en gång lappmarksskogarne till befolkningen däruppe, för att den skulle hafva en inkomst af skogen för bestridande af sina kontanta utgifter och särskildt såsom hjälp under svagår. Dessa afsikter gingo dock om intet genom att några bestämmelser ej meddelades, som betryggade ändamålet mot spekulationen. Särskildt genom de bekanta femtioåriga upplåtelserna af utstämplingsrättigheterna beröfvades lappmarksbefolkningen, under långliga tider all inkomst af den skänkta skogen.

Emellertid måste de kvarvarande bönderna för att kunna hålla ut till dess upplåtelserna gå till ända — undertecknad Hjukström har 14 år kvar — på annat sätt skaffa sig kontanta inkomster. Detta skedde först genom skogskörslor, men sedan nu ersättningen därför nedpressats så mycket att knappast någon behållning uppstår, så ha bönderna mer och mer sökt skaffa sig någon inkomst äfven genom att såsom spekulanter inköpa småpartier virke från kronan, för att sedan af dem utdrifvas och försäljas.

Ehuru kronan i allmänhet fritar sig från allt ansvar för vrak och undermåliga dimensioner, så synes dock särskildt under ofvannämnda förhållanden småbönderna i lappmarkerna kunna påräkna något hänsynstagande, då den sålda varan ej motsvarat hvad den utgifvits för, isynnerhet när missproportionen antagit så enastående omfattning, som i förevarande fall.

Äfven i öfriga afseenden såsom beträffande flottningen och virkesprisen är det gifvetvis särskildt stora vanskligheter förenat med en utdrifning af virke från så aflägsna och på kommunikationer blottade trakter som dem, hvarifrån ifrågasvarande virkesparti tagits. Alla de stora riskerna vid ett sådant företag borde åtminstone ej till öfverdrift, synes det oss, rättvisligen läggas ensamt på de för sin tillvaro kämpande bönderna.

Den långa följd af hårda år, som hemsökt lappmarkerna under sista tiden har också medtagit våra tillgångar till det yttersta och åsamkat oss skulder. Nödvändigheten att skaffa oss inkomster på något sätt har därför härunder framstått, så mycket mer trängande. Och det är då minst sagt bittert att behöfva till kronan erlägga så mycket i betalning för en vara för hvilken man oförskyllt ej fått valuta.»

Statskontoret har för sin del hemställt, huruvida icke skäl kunde anses föreligga att hos Riksdagen göra framställning om efterskänkande af återstoden utaf kronans fordran på grund af ifrågasvarande virkesförsäljning. Kungl. Maj:t föreslår nu emellertid att efterskänka så stor del, att den återstående fordran skulle uppgå till 3,000 kronor, men föredragande departementschefen förklarar på samma gång att berörda belopp syntes honom vara det *mesta*, som skulle kunna utkrävas.

I anledning af propositionen har jag från Hjukström och hemmansägaren C. A. Johansson erhållit ett bref, som de begärt måtte, om så

vore lämpligt, bringas till Riksdagens kännedom. De erkänna däri tacksamt regeringens tillmötesgående, men framhålla de små omständigheter, som en lappmarksbefolkning måste lefva i. Ett belopp af 1,000 kronor vore en förmögenhet, säga de, för en lappmarksbonde särskildt under så bistra penningetider som nu rådde i Sorsele utan arbetsförtjänster. Lånevägen måste därför beträdas. Detta vore svårt, enär Sorsele socken vore så skuldsatt, att bankerna börjat draga sig för att utlämna penningelån dit och att få låna af enskilda vore också så godt som omöjligt. De säga sig därför vördsamt hemställa om bifall till statskontorets utlåtande och efterskänkande af hela fordran hälst hvarken köpare eller borgensmän njutit något af denna summa.

Från handlande J. H. Kramer har sändts mig ett bref med väsentligen enahanda innehåll. Han uppger däri ock att större delen af hans fordringar äro osäkra samt hemställer tillika att om ett helt efterskänkande ej kan beviljas, hvilket vore särdeles önskligt, beloppet måtte åtminstone sänkas till 1,000 kronor.

Det synes mig mänskligast och kronan mest värdigt att om i detta fall skall utöfvas verklig rättvisa och behjärtas lappmarksbefolkningens hårda öden, detta äfven sker så, att man kan vara för vissad om, att hjälpen ej varit förgäfv.»

Utskottet.

I likhet med departementschefen och i ärendet hörda myndigheter finner utskottet det synnerligen betänkligt att eftergifva en statens fordran af ifrågavarande slag. Då emellertid i nu förevarande fall kronan synes hafva mycket ringa utsikter att erhålla full betalning för sin fordran samt, om fordringen utan vidare indrefves, endast en del af de för densamma ansvariga skulle drabbas af en sådan åtgärd, hvilken sannolikt skulle leda till desses ruin utan att kronan ändock erhöles, hvad densamma tillkommer, finner utskottet sig, om än med stor tvekan, böra i detta särskilda fall tillstyrka ett efterskänkande af kronans fordran i den omfattning Kungl. Maj:t föreslagit. Med afseende å hvad sålunda anförts och då från kronans sida vid fordringens indrifvande utan tvifvel kommer att visas all med tillvaratagandet af kronans rätt förenlig hänsyn för gäldenärernas brydsamma ekonomiska belägenhet, finner utskottet sig däremot böra afstyrka herr Lindhagens i ärendet väckta motion.

Utskottet hemställer alltså,

a) att herr Lindhagens ifrågavarande motion icke må af Riksdagen bifallas; samt

b) att Riksdagen, med anledning af Kungl. Maj:ts förevarande proposition, må medgifva, att det belopp, hvartill statens fordran på grund af det i statsrådsprotokollet onförmälda under år 1907 af E. O. Sandström i Sandvik från kronopark inom Arjepluogs revir af Norrbottens län inköpta virkesparti må, med upplupna räntor, komma att uppgå den 1 juli 1910, måtte under villkor, som af Kungl. Maj:t bestämmas, efterskänkas till så stor del, att fordringen nämnda dag uppgår till allenast 3,000 kronor.

Stockholm den 12 maj 1910.

På jordbruksutskottets vägnar:

THEODOR ODELBERG.

Reservation:

af herrar greve *R. G. Hamilton* och *A. L. Lundström*.
